

CHARLES DICKENS
POVESTE DE CRĂCIUN





07.02.1812 – 09.06.1870



Charles Dickens

POVESTE DE CRĂCIUN

Traducere: Al. Iacobescu




Andreas
PRINT

CUPRINS

Prefață / 7

POVESTE DE CRĂCIUN / 11

VĂLUL NEGRU / 100





PREFAȚĂ

Am încercat, în această mică carte bântuită, să aduc Fantoma unei Idei care să nu-i supere pe cititorii mei, să nu-i întoarcă nici împotriva lor, nici unii împotriva altora, nici împotriva sărbătorii de Crăciun, nici către mine. Fantoma să bântuie casa lor într-un mod plăcut, iar nimeni să nu dorească să o alunge.

*Prietenul și Servitorul lor devotat,
C.D.
decembrie, 1843.*



POVESTE DE CRĂCIUN

I.

FANTOMA LUI MARLEY

Marley murise, trebuie s-o spunem din capul locului, în această privință nu mai încăpea nici cea mai mică îndoială. Registrul deceselor purta semnătura preotului, a paracliserului, a antreprenorului pompelor funebre și a celui care îmbrăcase toată casa în doliu. Scrooge îl remarcase de asemenea. Ori semnătura lui Scrooge era bună la Bursă, ori în altă parte, unde i-ar fi făcut plăcere s-o folosească.

Bătrânul Marley murise ca un cui bătut în ușa. Dar dacă un cui bătut în ușa poate să fie mort cu adevărat – nu mă îndărătnicesc să afirm lucrul acesta –, vă rog să mă credeți, întrucât nu-l cunosc dintr-o experiență personală. Mai degrabă, în ceea ce mă privește, aș înclina să cred că un cui de sicriu e singurul articol cu adevărat mort din câte se vând într-o prăvălie. Dar tocmai în comparațiile de felul acesteia strălucește înțelepciunea părinților noștri, și eu m-aș feri s-o ating cu mâini de profan, fiindcă asta ar însemna sfârșitul oricărui lucru. Dați-mi voie, așadar, să repet și să afirm cu toată energia că Marley era mort ca un cui de sicriu. Scrooge știa oare că Marley era mort? De bună seamă! Cum ar fi fost cu puțință să fie străin de așa ceva? Nu fuseseră amândoi asociați atâția ani la rând? Scrooge era singurul său executor testamentar, singurul administrator al averii sale, singurul său urmaș legal, singurul său legatar universal și singurul care luase parte la înmormântarea lui. Drept vorbind, Scrooge nu ajunsese în urma acestei triste întâmplări până acolo încât să-și piardă cunoscutele însușiri de om de afaceri, și chiar ziua înmormântării

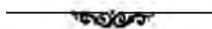


fusesse pentru el un prilej de speculație dintre cele mai avantajoase.

Dar fiindcă veni vorba de înmormântarea lui Marley, să ne reîntoarcem la oile noastre. Marley murise, fără nicio îndoială. Se cuvine ca punctul acesta să fie bine stabilit, altfel nimic extraordinar nu ar mai exista în ceea ce vreau să povestesc. Dacă n-am fi convinși pe deplin că tatăl lui Hamlet era mort înainte de începerea piesei, ne-am mira văzându-l că face un mic ocol în puterea nopții, sub biciuirea vântului, în jurul întăriturilor, așa cum ne-am mira văzând, la o anumită oră, pe cutare sau cutare domn, plimbându-se într-un loc bătut de vânturi, ca de pildă cimitirul Sfântul Paul, pentru simpla mulțumire de a surprinde un fiu cu mintea oarecum scrântită?!

Scrooge nu vru să șteargă de pe firmă numele bătrânului Marley; iar după nu știu câți ani, încă se putea citi deasupra ușii prăvăliei: Scrooge și Marley. Toată lumea cunoștea mai departe Asociația Scrooge și Marley. Uneori, oameni nepricepuți în afaceri o numeau Scrooge-Scrooge, sau foarte scurt, Marley; el răspundea însă cu indiferență la toate aceste nume. N-avea niciun fel de preferință.

Oh, și era un om greu de plată Scrooge acesta! Ca să stoarcă, să înșele, să strângă, n-avea pereche, bătrânul ticălos. Ursuz și neînduplecat, ca o pușcă cu cremene, care nu lasă să-i scape o singură scânteie dintr-o slobozire de cocoș; era singuratic, ascuns și închis în sine ca o scoică. Răceala ce-i stăpânea întreaga făptură lăuntrică i se zărea pe față îmbătrânită, ascuțindu-i parcă vârful nasului, încrețindu-i obrazul, înțepenindu-i umbletul, înroșindu-i ochii, învinețindu-i buzele subțiri și făcându-i glasul aspru și nesuferit. O chiciură albă îi ninsese în păr, deasupra sprâncenelor și peste bărbia ascuțită. Oriunde se ducea, lăsa cu sine aceeași răceală, un fel de a fi închis și neînduplecat; aerul din biroul său era de gheață în căldurile verii, ca și în preajma Crăciunului. Căldura sau frigul de afară n-aveau nicio înrăurire asupra-i. Căldura nu putea să-l încălzească, nici asprimile iernii să-l înghețe. Furtuna nu era mai aspră decât el; grindina nu-și ajungea mai fără preget ținta,





nici ploaia deasă și rapidă nu era mai necruțătoare. Vremea cea mai ursuză nu-i făcea nicio impresie. Ploaia cea mai stricătoare, zăpada, grindina aveau față de el un avantaj: ele se arătau uneori mai risipitoare prin darurile lor, ceea ce nu i se întâmpla niciodată lui Scrooge. Nimeni nu l-a oprit vreodată pe stradă să-l întrebe cu un aer plin de voieșie: „Ei bine, ce mai faci, scumpul meu Scrooge?” Niciodată vreun cerșetor nu i-a cerut de pomană și niciun copil nu l-a întrebat cât e ceasul. Niciun bărbat sau femeie nu i s-au adresat ca să le arate calea. Până și câinii orbilor aveau aerul că-l cunosc și, când îl zăreau de departe, își călăuzeau stăpânii sub ganguri, sau pe străzi lăturalnice, părând c-ar fi vrut să le spună, dând din coadă: „Bietul meu stăpân, mai bine lipsă decât o privire aruncată cu răutate!” Dar ce-i păsa de toate astea lui Scrooge? Era tocmai ceea ce voia el însuși.

Făcându-și loc cu coatele, croindu-și o cale numai a lui pe drumurile încărcate de clocotul vieții, să stea departe de orice simpatie, era bucuria cea mai neprețuită pentru un îndărătnic ca Scrooge.

Odată... asta se petrecea în cea mai bună din cele mai bune zile de peste ani, în ajunul Crăciunului, bătrânul Scrooge se afla la biroul său. Era frig, aproape întuneric, o vreme aspră cu vânt și ceață și puteai auzi oamenii trecând pe strada îngustă, suflându-și în degete, lovindu-și șoldurile cu palmele și tropotind în loc ca să-și încălzească picioarele. Orologiile orașului tocmai bătuseră trei ceasuri, și aproape că se înnoptase. Toată ziua fusese o păclă deasă și se zăreau, în dosul ferestrelor de la prăvăliile vecine, luminile pâlpâitoare de opaiț, aruncând pete roșii pe fondul posomorât al unei atmosfere înăbușitoare, pe care aproape ai fi putut-o pipăi. Ceața pătrundea până și în case prin toate crăpăturile, până și prin gaura cheii. Afară, era atât de deasă, încât, deși strada era îngustă, casele din față se iveau asemeni unor năluci.

Văzând această ceață murdară coborând încetul cu încetul și înecând totul în falduri de întuneric, ai fi zis că natura venise să se instaleze aici ca să fabrice bere pe o seară întinsă.





Ușa biroului lui Scrooge era deschisă, ca să-i îngăduie să fie pururi cu ochii asupra slujbașului său care, într-o chilioară lugubră, sau mai degrabă într-un fel de hasna alăturată biroului, era ocupat să copieze anumite scrisori. În biroul lui Scrooge ardea puțin foc. În chilia slujbașului ardea și mai puțin, o grămăjoară de cărbuni cât pumnul și bietul om n-avea cum să mai pună alții, deoarece Scrooge păstra găleata cu cărbuni lângă sine și, de câte ori slujbașul se iveau înarmat cu lopățica, patronul îi făcea cunoscut că se vedea silit să se despartă de dânsul într-o zi. Atunci, slujbașul își încolăcea șalul alb în jurul gâtului și încerca să se încălzească la flacăra lumânării, – încercare zadarnică, deoarece nu era înzestrat cu o imaginație prea puternică.

— Crăciun fericit, unchiule, și Dumnezeu să te ocrotească! se auzi un glas plin de voieșie, glasul nepotului lui Scrooge, care se ivise atât de grabnic, încât bătrânul nu apucase să-l bage de seamă.

— Haide! făcu Scrooge. Prostii!

Tânărul se încălzise atât de mult din pricina alergăturii prin ceață și ger, încât era îmbujorat la față; pomeții obrazilor îi erau în flăcări, ochii îi scânteiau, iar răsuflarea îi scotea aburi din gură.

— Crăciunul, o prostie, unchiule?! spuse nepotul lui Scrooge.

— Ai poate să te plângi de ceva?

— Ei da, domnule!

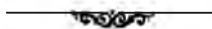
— Crăciun fericit? Dar ce drept, ce motiv ai dumneata să fii atât de mulțumit? Nu ești oare îndeajuns de sărac?

— Ei să lăsăm asta! reluă cu aceeași voieșie nepotul. Dar dumneata, ce drept, ce motiv ai să fii atât de morocănos? Nu ești oare îndeajuns de bogat?

Scrooge, neavând deocamdată alt răspuns la îndemână, spuse din nou: „Haide!” și rosti iarăși cuvântul: „Prostii!”

— Dar nu vreau să te supăr câtuși de puțin, unchiule!

— Cum să nu mă supăr când trăiesc într-o lume de nebuni ca tine! Crăciun fericit? La toți dracii cu Crăciunurile tale





fericite! Ce e oare ziua de Crăciun mai mult decât o zi de scadență, în care dumneata nu-ți poți plăti datoriile? O zi în care te vezi mai bătrân cu un an, dar fără să fi câștigat o livră mai mult! O zi în care, făcându-ți bilanțul, bagi de seamă că n-ai adăugat nimic la capital. Dacă mi s-ar îngădui să fac totul după voința mea, adăugă Scrooge în culmea indignării, pe toți idioții pe care i-aș vedea plimbându-se cu acest... „Crăciun fericit!” pe buze aș pune să-i arunce în apă clocotită, ca să scăpăm odată de dânșii. Asta e!

— Unchiule!... încercă să-l înduplece nepotul.

— Nepoate, răspunse unchiul cu mânie în grai, petrece-ți Crăciunul după cum îți place și lasă-mă pe mine să mi-l petrec așa cum socotesc de trebuință.

— Să-l petreci? Dar dumneata n-ai să-l petreci câtuși de puțin!

— Atunci, lasă-mă să nu-l petrec deloc întrucât te supără lucrul acesta! E treaba mea, nu-i așa?

— Sunt atât de multe din care nu mi-a fost cu putință, sau n-am izbutit să trag vreun folos, trebuie să recunosc... Crăciunul e unul din toate acestea. Dar, cel puțin, am socotit întotdeauna Crăciunul, de câte ori se ivește, ca o zi frumoasă, ca o zi de bunătate, de iertare, de cântece de bucurie, singura zi din calendar, după cât știu, în care toată lumea, bărbați și femei, s-ar părea că deschid larg odăile cele mai ascunse în inimile lor și cată să vadă în cei mai prejos decât ei ceea ce sunt cu adevărat, adică semenii lor, la drum ca și noi spre mormânt, iar nicidecum un alt soi de făpturi îndreptându-se spre destine cu totul diferite. De aceea, unchiule, deși Crăciunul n-a pus niciodată un ban de aur sau de argint în buzunarul meu, mi s-a părut întotdeauna că-mi aduce o mare bucurie, așa cum va face și anul acesta. Și tocmai de aceea spun: „Trăiască sărbătoarea Crăciunului!”

Slujbașul, din chilia lui, aplaudă printr-un gest, fără să vrea; dar numaidecât își dădu seama că asta era o mare nesăbuintă, și se aplecă deasupra focului, ca și cum ar fi vrut să-l atâțe, dar nefăcând altceva decât să-l stingă cu desăvârșire.





— Să mai aud cel mai mic zgomot venind dinspre dumneata, zise Scrooge, și-ți vei pierde locul de muncă tocmai ca să te bucuri de Crăciun! Dar, domnule, dumneata ești un orator dintre cei mai încercați, adăugă el, întorcându-se spre nepot. Mă miră că nu faci încă parte din Parlament.

— Nu te supăra, unchiule! Haide, vino mâine să mănânci la noi.

Scrooge răspunse trimițându-l la dracu' și căută să rostească în așa fel cuvântul ca să nu lipsească din el o singură literă.

— Dar pentru ce? strigă nepotul lui Scrooge. Pentru ce?

— Pentru ce te-ai însurat?

— Fiindcă eram îndrăgostit.

— Fiindcă eram îndrăgostit? îl maimuțări Scrooge, ca și cum acesta ar fi fost singurul lucru din lume și mai caraghios decât „Crăciun fericit!”. Noapte bună!

— Dar, unchiule, n-ai venit niciodată să mă vezi înainte de căsătorie. Așa că nu căsătoria mea te împiedică să vii.

— Noapte bună! zise iarăși Scrooge.

— N-am venit să-ți cer nimic. Nu vreau să mă împrumuți cu nimic. Atunci, pentru ce n-am fi buni prieteni?

— Noapte bună! repetă Scrooge.

Sunt desnădăjduit că te găsesc atât de îndărătnic. N-avem, sau cel puțin din partea-mi, nu există nici cea mai mică pricină de ceartă. Am venit să te văd în cinstea Crăciunului și vreau să-mi păstrez voioșia până la capăt. Prin urmare, Crăciun fericit, unchiule!

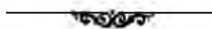
— Noapte bună! zise Scrooge.

— Și un an bun!

— Noapte bună!

Nepotul se retrase, fără să fi vorbit un cuvânt supărător. Se opri în prag, ca să ureze un an fericit slujbașului care, oricât era el de înghețat, avea o inimă mult mai caldă decât Scrooge, deoarece răspunse la urări cu aceeași bunăvoință.

— Încă un smintit! mormăi Scrooge. Slujbașul meu, c-o leafă de cincisprezece șilingi pe săptămână, cu nevastă și o





întreagă familie pe care trebuie s-o hrănească, vorbește de „Crăciun fericit!” Să-i închizi într-un spital de nebuni, nu altceva!

Smintitul cu pricina, petrecându-l pe nepotul lui Scrooge, lăsase să intre alte două persoane. Erau doi gentlemani bine îmbrăcați, cu înfățișări atrăgătoare, care, cu pălăriile în mână, intrară în biroul lui Scrooge. Purtau sub braț hârtii și registre și-i făcură o plecăciune.

— Scrooge și Marley, nu-i așa? zise unul, căutând în jur cu privirea. Am plăcerea să mă adresez domnului Scrooge sau domnului Marley?

— Domnul Marley a murit acum șapte ani, zise Scrooge. A murit acum șapte ani, în noaptea asta.

— Nu ne îndoim că asociatul său trebuie să fie tot atât de generos pe cât a fost el, făcu celălalt, prezentându-și scrisorile de acreditare.

Era, de bună seamă, întrucât cei doi cumetri aveau suflete gemene. La cuvântul „generos”, cuvânt de rea prevestire, Scrooge se posomorî, clătină din cap și dădu hârtiile înapoi.

— În această zi de sărbătoare, domnule Scrooge, spuse vizitatorul luând o pană, e de dorit mai mult ca oricând să ne bucurăm de un cât de mic ajutor pentru săracii și muritorii de foame care suferă cumplit în această epocă a anului. Sunt mii de oameni care n-au cele de trebuință și sute de mii care duc o viață de câine.

— Dar nu sunt destule temnițe? întrebă Scrooge.

— Într-adevăr, nu lipsesc, răspunse gentlemanul, lăsând mâna pe masă.

— Și azilurile Uniunii nu funcționează, oare?

— Ba da, răspunse gentlemanul, din nenorocire trebuie să recunosc lucrul acesta.

— Societățile pentru săraci au dispărut cumva?

— Dimpotrivă, au foarte multe de făcut, domnule...

— Ah, foarte bine! strigă Scrooge. Mă temeam, după câte spuneai mai adineauri, că ele nu mai funcționează. Și mă simt foarte mulțumit când aud că lucrurile stau cu totul altfel.





Cei doi gentelmani îi făcură o plecăciune

— Știu, însă, aceste instituții nu sunt câtuși de puțin în stare să asigure tuturor hrana spiritului și a corpului, reluă vizitatorul, și mulți dintre noi și-au luat sarcina să adune ceva fonduri ca să procure celor lipsiți puținul care să-i ajute să bea și să se încălzească. Am ales această perioadă, fiindcă, dintre toate, e aceea în care mizeria se face mai mult simțită și bunăstarea ajunge să aibă un preț și mai mare. Cu ce sumă doriți să vă trec pe listă?

— Cu niciuna, răspunse Scrooge.

— Doriți poate să păstrați anonimatul?

— Doresc să fiu lăsat în pace! Întrucât mă întrebați ce anume doresc, domnii mei, iată răspunsul meu. Eu nu petrec câtuși de puțin în ziua de Crăciun; și atunci nu văd pentru ce i-aș ajuta să petreacă pe cei ce nu fac nimic. Contribui la întreținerea câtorva din instituțiile pe care le-ați amintit; ele costă destul de scump și cei ce n-au un ban în pungă n-au decât să se adreseze acolo.

— Sunt foarte mulți oameni care n-au cum s-o facă și mulți care ar prefera să moară decât să intre în aceste instituții.

